

Lausuma

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Lausunto kontaktien jäljityssovellusten yhteentoimivuuden vaikutuksesta tietosuojaan

Hyväksytty 16. kesäkuuta 2020

Euroopan tietosuojaneuvosto on antanut seuraavan lausunnon:

1. Sijaintitietojen käytöstä ja kontaktien jäljitysvälineistä covid-19-pandemian yhteydessä annetuissa ohjeissa 04/2020¹ Euroopan tietosuojaneuvosto suositteli “yhteisiä eurooppalaisia toimia tämänhetkisen kriisin ratkaisemiseksi tai vähintään puitteiden luomista yhteistoiminnalle.”
2. Euroopan tietosuojaneuvosto on ottanut huomioon EU:ssa hyväksytyissä kontakteja jäljittävissä mobiilisovelluksissa yhteentoimivuutta koskevat ohjeet, jotka sähköisten terveyspalvelujen verkosto on hyväksynyt 13. toukokuuta 2020 ²ja joissa kuvaillaan yhteentoimivuutta kontaktien jäljityssovelluksien yhteydessä seuraavasti:

“vähimmän tarvittavan tiedon välitys yksittäisen sovelluskäyttäjän varoittamiseen riippumatta siitä, missä hän oleskelee EU:ssa, jos hän on oleskellut asiaankuuluvalla ajanjaksolla toisen käyttäjän läheisyydessä, joka on ilmoittanut saaneensa positiivisen covid-19-testituloksen.” (Kursivointi lisätty.)
3. Yhteentoimivuudesta annetuissa ohjeissa todetaan lisäksi, että varoituksen ja sitä seuraavien toimien on oltava terveysviranomaisten määrittelemien menettelytapojen mukaisia. Niiden mahdolliset

¹ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/linee-guida/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_fi

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/contacttracing_mobileapps_guidelines_en.pdf - Huomaa, että tämä on jatkuvasti päivitettävä asiakirja, jonka muokkauksesta vastaa Euroopan komissio (ks. 13. toukokuuta 2020 päivätyn version sivu 3)

yksityisyyttä ja turvallisuutta koskevat vaikutukset tulee arvioida ja asiaankuuluvat varotoimet on otettava käyttöön.

4. Tässä lausunnossa Euroopan tietosuojaneuvosto tarkentaa, mitä vaikutuksia yhteentoimivuuden käyttöönotolla voi olla tietosuojaa koskevaan oikeuteen käyttöönotosta riippuen. Tässä lausunnossa annetut suositukset ovat lisäksi Euroopan tietosuojaneuvoston voimassa oleviin ohjeisiin 04/2020.

Yleisiä näkökohtia

5. Euroopan tietosuojaneuvosto haluaa ensinnäkin muistuttaa, että kontaktien jäljityssovellusten käyttö perustuu sovelluskäyttäjien salanimettyihin henkilökohtaisiin tietoihin.³ Niihin kuuluvat terveystiedot esimerkiksi tapauksissa, joissa terveydenhuollon työntekijä on vahvistanut käyttäjän positiiviseksi tai kun järjestelmä on käsitellyt altistumistiedot. Kontaktien jäljityssovellusten yleisestä käytöstä sanotun lisäksi⁴ Euroopan tietosuojaneuvoston näkemys on, että positiivisen diagnoosin saaneiden henkilöiden tietojen jakaminen ("tartuntatiedot") kyseisten yhteentoimivien sovellusten välillä tulisi perustua käyttäjän vapaaehtoiseen toimintaan. Rekisteröityjen⁵ tulee pystyä hallitsemaan heitä koskevia tietoja. Yhteentoimivuuden päämäärää ei tule käyttää syynä laajentaa henkilökohtaisten tietojen keräämistä ylittämään sitä, mikä on tarpeen.
6. Yleisesti katsoen kontaktien jäljityssovellusten yhteentoimivuus ETA:n sisällä voi lisätä niiden tehoa tukemalla jo olemassaolevia toimenpiteitä käytettävästä sovelluksesta riippumatta, koska useampien mahdollisten kontaktien jäljittäminen ja potentiaalisten varoitusten antaminen on mahdollista. Se yksinkertaistaa käyttöä etenkin henkilöille raja-alueilla heidän matkustaessaan tai työskennellessään alueilla, joilla he saattavat altistua monille muista jäsenmaista tuleville ihmisille (esim. matkailun yhteydessä). Ottaen huomioon yhteentoimivuudesta johtuvan mahdollisen lisääntyneen tietosuojariskin, jota käsitellään tässä alla, rekisterinpitäjien tulisi kuitenkin tutkia myös muita vaihtoehtoja.
7. Sellaisten ratkaisujen, kuten itse sovellusten, tulee olla osa kattavaa pandemian vastaista kansanterveysstrategiaa, johon kuuluvat muun muassa testaus ja sen jälkeen tapahtuva kontaktien manuaalinen jäljitys. Niiden tarkoituksena tulee olla tehtyjen toimenpiteiden tehokkuuden parantaminen.
8. Euroopan tietosuojaneuvosto on tietoinen kontaktien jäljityssovelluksista, joissa on käytetty eri lähestymistapoja eri jäsenvaltioissa ja myöntää, että yhteentoimivuuden varmistaminen eri toteutusten välillä on teknisesti haastavaa ja saattaa vaatia huomattavaa taloudellista ja teknistä työtä. Tietojen vaihdon ja käsittelyn minimoinnin varmistamiseksi yleisen tietosuojasetuksen vaatimusten mukaisesti kontaktien jäljityssovellusten kehittäjien tulee sopia yhteisestä protokollasta ja yhteensopivista datan rakenteista. Sovelluksissa, joissa jo on yhteiset puitteet tai vähintään sama teknologinen pohja, yhteentoimivuus on mahdollista saavuttaa helpommin kuin niissä, joissa asia ei ole niin. Tosiasiassa lähestymistapojen välisistä eroista johtuen voi käytännössä olla mahdotonta toteuttaa yhteentoimivuutta ilman kohtuuttomia kompromisseja.

³ Ks. Yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan kappale 26, jossa määritellään henkilökohtaiset tiedot

⁴ Tästä lähtien tarkoittaa samaa kuin sana "sovellus".

⁵ Tästä lähtien tarkoittaa samaa kuin käyttäjä.

Keskeiset kysymykset

Avoimuus

9. Yhteentoimivuus saattaa johtaa tietojen lisäkäsittelyyn ja niiden jakamiseen muille tahoille. Kuten aina, rekisteröityjen tulee olla tietoisia kaikista henkilökohtaisten tietojen lisäkäsittelystä ja kaikista asiaankuuluvista tahoista.⁶ Käyttäjillä tulee olla aina selkeä käsitys siitä, mitä sovelluksen käyttö kattaa ja käyttäjien tulee hallita omia tietojaan.
10. Viimeistään silloin, kun henkilökohtaiset tiedot on hankittu yhdeltä tai useammalta rekisterinpitäjältä, rekisteröidylle henkilölle tulee antaa selkeää tietoa yhteentoimivuuden käyttöön liittyvästä lisäkäsittelystä. Tässä vaiheessa käyttäjän tulee saada tietoa tietojen käsittelyn ehdoista ja laajuudesta.
11. Asiassa noudatetaan avoimuutta koskevia vakio-ohjeita, ja tieto on välitettävä selkeällä kielellä.⁶ Siihen kuuluvat tiedot siitä, miten vastaanottava yhteentoimiva kontaktien jäljityssovellus käsittelee jaettuja tietoja.

Oikeusperusta

12. Sovellettava oikeusperusta on sama kuin ohjeissa 04/2020. Yleisen edun nimissä kansallista lakia pitää ehkä mukauttaa, jotta tiedon jakaminen toisten palvelujen kanssa on mahdollista. Mikäli suostumus on annettu, tarvitaan yhteentoimivuuden käsittelyä varten lisäsuostumus, joka täyttää kaikki siihen tarvittavat vaatimukset. Sen tulee olla tarkka ja riittävän yksityiskohtainen.⁷ Kun eri oikeusperusteita käytetään kontaktien jäljityssovellusten eri rekisterinpitäjille, mahdollisesti vaaditaan lisätoimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien oikeusperusteisiin liittyen. Terveystietoihin liittyen sovelletaan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklaa ja rekisterinpitäjien on voitava luottaa siinä mainittuihin poikkeuksiin.

Rekisterinpito

13. Jotta voitaisiin antaa lopullinen lausunto mihin tahansa käsittelyyn osallistuvien eri toimijoiden rooleista, Euroopan tietosuojaneuvosto haluaa selvittää, että sitä varten tarvitaan tosiseikkoihin perustuva erityinen arviointi siitä, miten käsittely tapahtuu. Euroopan tietosuojaneuvosto haluaa painottaa roolien ja vastuiden huolellista harkintaa ratkaisua muotoiltaessa. Seuraava voi siksi toimia ainoastaan yleisluontoisena ohjenuorana.
14. Euroopan tietosuojaneuvosto katsoo, että mikä tahansa toiminta tai toimintojen kokonaisuus, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteentoimivuus jäsenvaltioiden tasolla sovellusten toimintaan liittyvien prosessien lisäksi, tulee arvioida ennen tai jälkeen tapahtuvista käsittelytoiminnoista erillään sen lisätarkoituksesta johtuen. Siksi tämä lisäkäsittely tulee nähdä erillisenä käsittelynä. Tämän erillisen käsittelytoiminnon osapuolet voivat olla joko yksittäisiä tai yhteisiä rekisterinpitäjiä, jotka saavat käyttää käsittelyä. Mikä tahansa käsittely, joka on suoritettu tunnisteiden vaihtamisen jälkeen

⁶ Katso myös: 29 artiklan mukainen tietosuojatyöryhmä: "[Guidelines on transparency under Regulation 2016/679](#)", WP260 rev.01, 11. huhtikuuta 2018 - Euroopan tietosuojaneuvoston hyväksymä.

⁷ Katso myös Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeiden "Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679", kohta 3.1.3 Yksityiskohtaisuus

(altistumisen laskeminen, tunnistettujen kontaktien varoittaminen jne.) tapahtuu vastaanottavan sovelluksen toimittajan erillisellä rekisterinpidolla.

15. Kunkin osapuolen tehtävät, yhteisten rekisterinpitäjien suhteet ja vastuut rekisteröidystä henkilöstä tulee olla määritelty ja tiedot tulee antaa rekisteröidyn henkilön käyttöön.⁸ Tällä tulee olemaan vaikutusta tarvittavan tietosuojaa koskevien vaikutustenarvioinnin (DPIA) laajuuteen sisältäen yhteentoimivuuteen liittyvän käsittelyn. Käsittely, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteentoimivuus, voidaan antaa rekisterinpitäjälle, joka täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklan vaatimukset.

Rekisteröidyt ja oikeuksien käyttö

16. Minkä tahansa yhteentoimivuuteen liittyvän ratkaisun tulee sallia rekisteröidyn harjoittaa oikeuksiaan. Kun oikeuksien käyttö on mahdollista, sen ei pidä olla rekisteröidyille henkilöille vaivalloista ja tulee olla selkeää, kenen puoleen rekisteröidyn henkilön pitää kääntyä käyttääkseen oikeuksiaan. Rajoitukset rekisteröityjen henkilöiden oikeuksien käyttöön ovat mahdollisia yleisen tietosuoja-asetuksen 11 artiklassa⁹ ja 23 artiklassa määritellyissä poikkeuksissa.

Tietojen säilyttäminen ja minimointi

17. Erot asetetuissa tietojen säilyttämisajoissa eivät saa johtaa tietojen säilyttämiseen pidemmäksi aikaa kuin tarpeellista.¹⁰ Tietosuojan periaatteiden tehokkaan soveltamisen edistämiseksi tulee harkita yhteistä tietojen minimoinnin tasoa ja tietojen säilytysaikaa. Kuten aiemmin todettiin, yhteentoimivuuden ei tulisi johtaa tietojen keräämisen lisääntymiseen johtuen yhteensovitun lähestymistavan puutteesta. Tämä tulee ilmoittaa selkeästi käyttäjälle ennen tietojen jakamista.

Tietoturva

18. Yhteentoimivuuden ei tule johtaa tietoturvan eikä henkilökohtaisten tietojen suojaamisen vähenemiseen. Euroopan tietosuojaneuvosto suosittelee, että kontaktien jäljityssovellusten toimittajat ottavat huomioon kaikki lisääntyneestä tiedon määrästä johtuvat turvallisuusriskit, joka on seurausta lisäkäsittelystä ja ylimääräisten toimijoiden osallisuudesta. Tämä koskee etenkin siirrettävän tiedon turvallisuutta taustapalvelinten keskinäisissä yhteyksissä. Erityisesti toimenpiteet, jotka koskevat yhteentoimivuuden turvallisuusriskejä ja joilla on vaikutusta luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin, tulee käsitellä tietosuojaa koskevassa vaikutustenarvioinnissa (DPIA).

Tietojen tarkkuus

19. Kun toimittajat harkitsevat, miten kontaktien jäljityssovelluksista voidaan tehdä yhteentoimivia, heidän on mahdollisimman hyvin varmistettava, ettei se johda heikompaan tiedon laatuun ja tarkkuuteen. Suurten eroavaisuuksien tapauksessa yhteentoimivuus voi johtaa tiedon laadun heikkenemiseen (esim. väärät arviointipäätelmät, heikko riskiluokituksen määrittäminen), mikä voi puolestaan johtaa suurempaan määrään vääriä positiivisia tuloksia. Nämä tietojen tarkkuutta koskevat lisäriskit tulee kommunikoida selkeästi rekisteröidyille.

⁸ Euroopan tietosuojaneuvosto laajentaa yhteistä rekisterinpitäjä tulevaisuudessa ohjeissaan, jotka koskevat rekisterinpitäjän ja käsittelijän käsitteitä yleisessä tietosuoja-asetuksessa.

⁹ Kuten yleisissä näkökohdissa on todettu, yhteentoimivuus käsittää salanimettyjen henkilökohtaisten tietojen käsittelyä.

¹⁰ Katso myös Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeet 03/2020 terveystietojen käsittelyyn tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten covid-19-pandemian yhteydessä

20. Tietojen tarkkuuden varmistamiseksi luotuja toimenpiteitä tulee ylläpitää yhteentoimivissa järjestelmissä.

Päätelmät

21. Euroopan tietosuojaneuvosto on tietoinen siitä, että sovellusten yhteentoimivan verkoston luominen ei ole vähäpätöinen asia. Vaikka se saattaa lisätä sovellusten tehokkuutta, se voi myös samalla vaatia suuria muutoksia jo olemassaoleviin tai kehitteillä oleviin sovelluksiin. Tietoturvan kannalta yhteentoimivuus on mahdollista, mikäli tämän lausunnon suosituksia ja Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeita 04/2020¹ noudatetaan. Kun rekisteröidyille annetaan tietoa ja mahdollisuus hallita tietojään, se lisää heidän luottamustaan ratkaisuihin ja niiden mahdollisen käytön omaksumista.
22. Kontaktien jäljityssovellukset voivat olla ainoastaan väliaikainen ratkaisu osana pandemian vastaista kattavaa kansanterveysstrategiaa. Kunkin esitetyn toimenpiteen kohdalla tulee arvioida, onko sama tavoite mahdollista saavuttaa lievemmillä keinoilla, ja varmistaa, että kaikki sovelletut toimenpiteet ovat tehokkaita ja oikeasuhtaisia.

Euroopan tietosuojaneuvosto

Puheenjohtaja

(Andrea Jelinek)